

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

W 2017 roku minie 100 lat od wybuchu Rewolucji Październikowej, która na stałe zmieniła oblicze Rosji, oraz 80 lat od rozpoczęcia Wielkiego Terroru (lata 1937-38), okresu masowych represji. Te 80 – 100 lat to cezura określająca *floating gap*, czyli okres, w którym dochodzi do transformacji pamięci komunikatywnej w pamięć kulturową, bazującą na trwałych nośnikach pamięci jak teksty, pomniki, muzea, rytuały czy ustalone wypowiedzi słowne. Zbliżające się obchody skłaniają do refleksji, jaką formę pamięci kulturowej przyjmuje historia Rewolucji Październikowej i Wielkiego Terroru w Rosji? Pytanie to wydają się tym ciekawsze, że w ciągu ostatnich trzydziestu lat pamięć obydwu tych wydarzeń uległa radykalnej przemianie. Dotychczas przeprowadzone przez autorkę tego projektu badania pokazały, że dyskurs nowego męczeństwa kształtowany od końca lat osiemdziesiątych przez Rosyjski Kościół Prawosławny, od 2007 roku kiedy to Władimir Putin pojawił się w Butowie, najważniejszym sanktuarium Nowych Męczenników Rosyjskich, by wspomnieć pamięć represjonowanych, zdobywa coraz większe wsparcie ze strony państwa. Ponieważ Rosyjski Kościół Prawosławny wspólnie z państwem planują szereg wydarzeń związanych z rokiem jubileuszowym, niniejszy projekt zakłada, że w 2017 roku dojdzie do ostatecznego ukonstytuowania nowej oficjalnej państwowej interpretacji przeszłości, która będzie czerpać z prawosławnego dyskursu nowego męczeństwa.

Celem projektu jest zatem analiza obchodów rocznicowych Rewolucji 1917 roku i Wielkiego Terroru, jakie przygotowują wspólnie oficjalne władze Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego i państwa w Rosji. Szczególnie interesują nas treści oficjalnych wystąpień przedstawicieli władz państwowych i kościelnych, które pokażą w jaki sposób państwo i Kościół nadają sens wydarzeniom sprzed stu i osiemdziesięciu lat. Analizujemy również oficjalne strony internetowe Patriarchatu Moskiewskiego i Prezydenta FR, oraz prokremlowskie gazety po to, by ustalić czy tworzą one spójny przekaz o przeszłości? Przyglądamy się też miejscom pamięci powstałym z okazji jubileuszu, by sprawdzić czy ewokowane przez nie treści stanowią dopełnienie wypowiedzianych stwierdzeń o przeszłości?

Nowatorskość tego projektu wynika z faktu, że zakłada on przyjrzenie się wpływowi prawosławnego dyskursu na kształt oficjalnej państwowej pamięci represji sowieckich. Projekt pokaże zatem w pełnym świetle miejsce jakie Rewolucji 1917 roku i Wielki Terror zajmują w polityce historycznej reżimu Putina. Chcąc zyskać przychylność władz, Kościół Prawosławny coraz silniej podkreśla pozytywne elementy czasów sowieckich, w tym rolę Stalina, jakby zapominając, że nowi męczennicy byli ofiarami polityki tego tyrana. Niniejszy projekt pokazuje zatem jakiej transformacji znaczeniowej ulegnie religijny dyskurs nowego męczeństwa po to, by stać się wykładnią dla oficjalnej państwowej interpretacji przeszłości. Na ile jest on elementem realizowanej przez Kreml ideologii re-stalinizacji gloryfikującej rolę Stalina i głoszącej wyjątkowość dziejów Rosji. Innymi słowy, na ile nowe rosyjskie męczeństwo staje się elementem szerszych przemian ideologicznych w Rosji.